

1989, 6. listopadu. – *Sdělení VONS č. 1110 „Represe proti manifestantům 28. října 1989“ o policejním zásahu proti účastníkům manifestace k 71. výročí založení Československa.*

O rozsáhlých policejních represích informujeme v jiném sdělení (č. 1109)¹. 28. října 1989 v 15 hodin se v horní části Václavského náměstí shromáždil mohutný dav, další lidé přicházeli z dolní části náměstí i z postranních ulic. Zástup začal provolávat různá hesla a byl rozvinut transparent „Republiku si rozvracet nedáme – HOS“. V 15.08 začaly megafony vyvolávat jménem ONV v Praze 1 výzvy k opuštění prostoru, aniž bylo řečeno, kterého. Výzvy byly provázeny hrozbami zásahu policie a trestního postihu. Od Národního muzea se rozvinuly jednotky Pohotovostního pluku VB a téměř současně byly uzavřeny i přístupové ulice. Příchod na náměstí byl zcela znemožněn a odchod z něj byl i pro ty, kdo byli ochotni uposlechnout výzev k rozchodu, krajně nesnadný – s výjimkou několika případů, kdy byly policejní kordóny davem protrženy. Početná skupina manifestantů byla pohotovostními jednotkami obklíčena před hotelem Evropa. V záměrně vyvolané tlačenici bylo několik manifestantů zraněno, prakticky všichni byli zadrženi a měli být předvedeni – kapacita tří policejních autobusů však nestačila a tak se alespoň některým podařilo využít zmatku a uniknout.

Po vyklizení Václavského náměstí se stále narůstající davy demonstrujících rozpadly do několika průvodů. K takovýmto separátním demonstracím a ke střetům s pohotovostními jednotkami SNB a také s Lidovými milicemi došlo přinejmenším v Jindřišské ulici, na náměstí Republiky, na náměstí Jana Palacha, na Národní třídě, na Staroměstském náměstí, v Kaprové ulici, v Ječné ulici, před nemocnicí Na Františku, kde byl v té době hospitalizován Václav Havel, na náměstí Primátora Vacka a na třech mostech přes Vltavu, které byly policejně uzavřeny (Mánesův, Karlův a 1. máje). Zástupy byly rozháněny a zase se spojovaly, takže se někteří manifestanti vyskytli na několika z výše vyjmenovaných míst.

S narůstajícím rozsahem manifestací se brutalita části bezpečnostních složek zvyšovala. Příslušníci VB např. surově zbili několik demonstrantů z čela průvodu, který došel k Národnímu divadlu s transparentem Demokracii pro všechny. Na náměstí Primátora Vacka, kde dav zpíval státní hymnu a aklamací přijal předčítané prohlášení, byl několikrát udeřen a poté zadržen evangelický farář Jan Dus. Když se jeho zeť, taktéž evangelický farář J. Žárský,² k místu incidentu přiblížil, byl sražen na zem a mimořádně surově zbit, takže musel vyhledat lékařské ošetření, při němž mu byla sešita tržná rána. Toto jsou příklady, podle mnoha svědectví došlo k dalším obdobným zásahům proti demonstrantům. I oficiální zpráva připouští, že sedm demonstrantů bylo zraněno. Mnozí jiní se jistě neodvážili vyhledat lékařské ošetření a uvést původ svého zranění z obavy před perzekucí.

Oproti např. lednovým manifestacím není tentokrát doloženo, že by došlo k brutálnímu fyzickému týrání i po zadržení a předvedení na policejní stanici. Podle třikrát upřesňovaných úředních údajů bylo předvedeno 355 občanů, z nichž 149 bylo podle zákona o SNB zajištěno na 48 hodin. Většina zadržených nebyla předvedena na útvary SNB v Praze, nýbrž převezena autobusy do různých jiných měst, např. do Příbrami, Kladna, Kolína, Nymburka a Mělníka. Zde museli často v krajně nepříjemných podmínkách po mnoho hodin čekat na výslech a rozhodnutí. Poté byli někteří propuštěni, jiní zajištěni na 48 hodin. Zajištění byli dopraveni do pražských věznic, také část propuštěných byla dovezena zpět do Prahy, někteří se přepravili sami. Značné části předvedených bylo sděleno podezření z přečinu proti veřejnému pořádku, některým byla udělena pořádková pokuta a jiní byli propuštěni bez dalšího řízení. O několika případech stíhání pro trestné činy, o nichž hovořil vládní mluvčí Pavel, se nám doposud nepodařilo získat přesnější informace. Odyssea zajištěných pokračovala i po dodání do věznic Ruzyně a Pankrác (Forum 2). Cely byly přeplněny až na dvojnásobek stanoveného počtu, byl nedostatek příkrývek a mnohým zajištěným nebyla v neděli poskytnuta zákonem zaručená strava. Podle oficiálních tvrzení byli všichni zajištění během pondělí 30. 10. propuštěni.

Je snad již zbytečné opakovat protesty proti faktickému zrušení práva shromažďovacího, zaručeného Ústavou ČSSR i jejími mezinárodními závazky, proti drastickým zásahům vůči pokojným manifestantům, a to navíc v den státního svátku, a proti reálné hrozbě jejich trestních postihů. Chceme jen zdůraznit naprosto diskriminační svévoli, podle níž byli někteří občané propuštěni a jiní zajišťováni a obviňováni z přečinu nikoli na základového více či méně aktivního podílu na demonstracích, nýbrž výlučně na základě toho, jak se na ně dívá StB. Další novum událostí 28. října 1989 představuje skutečnost, že výzvy k rozchodu a k opuštění prostranství byly tentokrát vyvolávány výlučně na Václavském náměstí. Na všech ostatních místech bezpečnostní jednotky zaútočily na davy i hloučky občanů bez jakéhokoli varování, čímž porušily dokonce i zákon o SNB, který dovoluje použít tzv. mírnějších donucovacích prostředků (pod něž spadá prakticky všechno kromě ostré střílby) teprve v případě, že se zákonné výzvy minuly účinkem. Požadujeme proto, aby zákonodárné sbory projednaly odvolání ministra vnitra a všech dalších funkcionářů, odpovědných za porušení zákonnosti dne 28. října 1989.

Sdělení o represích v jiných místech republiky připravujeme.³

Informace o Chartě 77, r. 12, 1989, č. 21, s. 6–7.

POZNÁMKY

¹ Dokument č. 1113.

² Správně a celým jménem Viktor Žárský.

³ K policejním zásahům proti účastníkům demonstrací 28. 10. 1989 v Praze, Brně, Ostravě a Bratislavě viz text „Manifestace 28. října 1989“ in: *Informace o Chartě 77, r. 12, 1989, č. 20, s. 15–16.*